

NUR HOCAM İLE PARAGRAF ÇÖZME REHBERİ

Ana Fikir • Yardımcı Fikir • Anlatım Biçimleri • Soru Tipleri ve Taktikler

5-8. SINIF VE LGS HAZIRLIK İÇİN UYGUNDUR

Paragraf soruları, Türkçe sınavlarının ve LGS'nin en çok soru içeren bölümlerinden biridir. Bu rehber; ana fikri hızlı bulma, paragrafın anlatım biçimini tanıma, sık sorulan soru tiplerini tanıma ve zamanı verimli kullanma konularında adım adım yol gösterir. Her bölümde "Nur Hocam'dan Taktikler" kutucuklarıyla pratik ipuçları sunulmuştur.

Öğrencinin Adı Soyadı

Sınıfı / Şubesi

Tarih

İÇİNDEKİLER

1. Ana Fikir ve Yardımcı Fikir Nasıl Bulunur?
2. Paragrafın Yapısı ve Anlatım Biçimleri
3. Paragrafta Sık Sorulan Soru Tipleri ve Çözüm Taktikleri
4. Genel Sınav Taktikleri ve Sık Yapılan Hatalar
5. Örnek Paragraf ve Çözümlü Sorular

1. ANA FİKİR VE YARDIMCI FİKİR NASIL BULUNUR?

Ana fikir, bir paragrafın anlatmak istediği en genel, en kapsayıcı düşüncedir. Yardımcı fikirler ise ana fikri açıklamak, örneklendirmek ya da kanıtlamak için kullanılan cümlelerdir. Bir paragrafta genellikle bir ana fikir, birden fazla yardımcı fikir bulunur.

ANA FİKİRİ BULMA TAKTİKLERİ

1. Paragrafın ilk ve son cümlesine dikkatle bak; ana fikir çoğunlukla bu cümlelerden birinde ya da bu cümlelerin birleşiminde gizlidir.
2. "Kısacası, sonuç olarak, bu nedenle, özetle" gibi ifadelerle başlayan cümleler çoğu zaman ana fikri taşır.
3. Kendine şunu sor: "Bu paragrafın tamamı hangi tek cümleyle özetlenebilir?" — bulduğun cümle diğer tüm cümleleri kapsıyorsa doğru yoldasın.
4. Örnek, sayı, tarih, karşılaştırma veya benzetme içeren cümleler genellikle ana fikir değil, yardımcı fikirdir.
5. Ana fikir cümlesi tek bir örneği değil, paragrafın tamamını kapsamalıdır; sadece bir ayrıntıyı anlatan seçenekleri ele.

Ana Fikir mi, Yardımcı Fikir mi?

Özellik	Ana Fikir	Yardımcı Fikir
Kapsam	Paragrafın tamamını kapsar	Sadece bir bölümünü / bir örneği kapsar
Konum	Genellikle ilk veya son cümlede	Paragrafın ortasında, açıklama/örnek cümlelerinde
İşlevi	Paragrafın temel mesajını verir	Ana fikri destekler, açıklar, örnekendirir

2. PARAGRAFIN YAPISI VE ANLATIM BİÇİMLERİ

Bir paragraf genellikle üç bölümden oluşur:

Bölüm	Görevi
Giriş Cümlesi	Paragrafın konusunu ilk kez ortaya koyar; okuyucuyu konuya hazırlar.
Gelişme Cümleleri	Ana fikri açıklar, örneklendirir, kanıtlar; paragrafın gövdesini oluşturur.
Sonuç Cümlesi	Paragrafı toparlar; genellikle "böylece, sonuç olarak, kısacası" gibi ifadelerle başlar.

Paragrafın Anlatım Biçimleri

Anlatım Biçimi	Nasıl Tanınır?
Öyküleme	Bir olay anlatılır; kişi, zaman, mekân ve olay akışı bulunur. "Sonra, ardından, bir gün" gibi ifadeler görülür.
Betimleme (Tasvir)	Bir varlık, yer ya da kişi; beş duyuya hitap eden ayrıntılarla anlatılır (renk, ses, koku, doku).
Açıklama	Bir konu hakkında bilgi verilir, tanım yapılır; nesnel ve açık bir dil kullanılır.
Tartışma	Bir görüş savunulur ya da eleştirilir; "ama, fakat, oysa, bence" gibi karşıt bağlaçlar sık geçer.

HIZLI İPUCU

- Paragrafta bir olay örgüsü (kim, ne zaman, nerede, ne yaptı) varsa → Öyküleyici anlatım.
- Beş duyuya yönelik sıfatlar ve ayrıntılar yoğunsa → Betimleyici anlatım.
- Yazar bir konuda bilgi veriyor, tanım yapıyorsa → Açıklayıcı anlatım.
- Yazar bir görüşü savunuyor ya da karşı görüşü çürütüyorsa → Tartışmacı anlatım.

3. PARAGRAFTA SIK SORULAN SORU TİPLERİ

Soru Tipi	Çözüm Taktiği
Ana fikir / konu sorusu	Paragrafın tamamını kapsayan, en genel cümleyi ya da düşünceyi ara. İlk ve son cümleye odaklan.
Paragrafa başlık/isim bulma	Başlık, ana fikri en kısa şekilde özetleyen birkaç kelimelik ifadedir; ayrıntıyı değil bütünü yansıtmalıdır.
Paragrafın başına/sonuna getirilecek cümle	Paragrafın konu akışını ve anlam bütünlüğünü bozmayan, aynı konuyu sürdüren cümleyi seç.
Paragrafı ikiye bölme	Konunun değiştiği, yeni bir düşüncenin başladığı ya da zaman/bakış açısının değiştiği yeri bul; bölme genelde bir cümlenin başından yapılır.
Anlatım biçimini belirleme	Bir önceki sayfadaki öyküleme / betimleme / açıklama / tartışma ipuçlarına bak.
Yazarın amacı / tutumu / bakış açısı	Yazarın kullandığı duygusal, eleştirel ya da nesnel ifadelerle dikkat et; "bence, kanımca" öznelliği; sayı ve tanım nesnelliği gösterir.
Paragraftan çıkarılamayacak yargı	Seçeneklerden hangisi paragrafta hiç geçmiyor ya da paragrafla çelişiyorsa cevap odur; metinde yazılı olmayan hiçbir bilgi doğru kabul edilmez.

4. GENEL SINAV TAKTİKLERİ VE SIK YAPILAN HATALAR

SINAVDA ZAMANI VE DİKKATİ YÖNETME

1. Soruyu, seçenekleri okumadan önce paragrafı dikkatle oku; ilk okumada genel konuyu kavramaya çalış.
2. Anahtar kelimelerin (isim, sayı, bağlaç, karşıt kelimeler) altını çiz; soruya dönerken zaman kazandırır.
3. Zor gelen bir soruda çok oyalanma; işaretleyip devam et, zaman kalırsa geri dön.
4. Seçenekleri elemeyen önce kendi cevabını paragraftan yola çıkarak zihninde oluştur, sonra seçeneklerle karşılaştır.

Sık Yapılan Hatalar

- Paragrafta geçen ama ana fikri yansıtmayan bir ayrıntıyı (örnek, sayı, isim) ana fikirle karıştırmak.
- "Doğru ama paragrafta geçmeyen" bilgiyi, genel kültürden doğru diye işaretlemek — cevap her zaman metne dayanmalıdır.
- Seçeneklerde geçen paragraftaki kelimelerin aynısını görünce, anlamı kontrol etmeden o seçeneği işaretlemek.
- "Değildir, olamaz, hiçbir zaman" gibi kesin ifadeler taşıyan seçeneklere karşı temkinli olmamak; bu tür ifadeler çoğu zaman yanlış seçenektir.
- Paragrafın sadece bir cümlesine odaklanıp bütünü göz ardı etmek.

5. ÖRNEK PARAGRAF VE ÇÖZÜMLÜ SORULAR

Kitap okumak, sadece bilgi edinmenin değil, aynı zamanda hayal gücünü geliştirmenin de en etkili yollarından biridir. Bir çocuk, okuduğu bir masaldaki kahramanın yerine kendini koyduğunda empati kurmayı öğrenir; bir romanın olay örgüsünü takip ederken sebep-sonuç ilişkisi kurma becerisini geliştirir. Üstelik düzenli okuyan bir öğrencinin kelime dağarcığı da hızla genişler. Kısacası kitap okumak, çocuğun zihinsel gelişimine birçok yönden katkı sağlayan güçlü bir alışkanlıktır.

Soru 1: Bu paragrafın ana fikri aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Çocuklar masal okumayı çok sever.
- b) Kitap okumak, çocuğun zihinsel gelişimine birçok yönden katkı sağlar.
- c) Romanlarda olay örgüsü çok önemlidir.
- d) Kelime dağarcığı sadece okulda gelişir.

Çözüm: Paragrafın son cümlesi "Kısacası..." ifadesiyle başlayarak tüm paragrafı özetler ve tüm örnekleri (empati, sebep-sonuç, kelime dağarcığı) kapsar. Doğru cevap: b şıkkıdır; diğer seçenekler paragrafın sadece birer ayrıntısıdır.

Soru 2: Bu paragrafın anlatım biçimi aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Öyküleme
- b) Betimleme
- c) Açıklama
- d) Tartışma

Çözüm: Paragrafta bir olay örgüsü ya da beş duyuya yönelik tasvir yoktur; yazar okumanın faydaları hakkında bilgi vermekte ve bunu örneklerle açıklamaktadır. Doğru cevap: c şıkkıdır.

Hazırlayan

Nur Hocam

Bu rehber Nur Hocam ile Türkçe Çalışıyorum tarafından öğrencilerimiz için ücretsiz olarak hazırlanmıştır. Paylaşmak ve daha fazla ücretsiz içerik için siteyi takip etmeyi unutmayın!